

Korač je izdal nov pravilnik o ustroju državnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani, ki se imenuje: »Državni zavod za gluhoneme v Ljubljani« ter je javen učni in vzgojevalni zavod, ki spada k osnovnemu šolstvu. — O regulaciji plač učiteljstvu na tem zavodu smo poročali že zadnjič.

— 5. t. m. se je poročil pri Sv. Miklavžu blizu Ormoža tov. Fran Karbaš, nadučitelj v Slov. Bistrici z gdč. Emilio Mikel, hčerko realčnega ravnatelja v p. Bilo srečno!

— Redi za meščanske šole se sedaj nikakor ne strinjajo ne z onimi ljudske in tudi ne srednje šole. Meščanske šole imajo za vedenje: 1. hvalevredno, 2. povoljno, 3. primerno, 4. malo primerno, 5. neprimerno; za napredok pa 1. izvrsten, 2. hvalevreden, 3. povoljen, 4. zadosten, 5. nezadosten. Sredna šola ima pa zelo take rede kakor ljudska. Zeleti bi bilo v tej zadevi malo več edinstvo.

— Srbo-hrvatski literarni tečaj je otvoril v soboto dne 24. t. m. na tukajšnji realni gimnaziji (v 2. nadstr., soba 7. razreda) vseučiliški prof. dr. Ilešič. Opozarjam učiteljstvo v Ljubljani in bližnjem okolici na izredni duševni užitek, ki se mu nudi s temi predavanji. Udeležba pri prvem predavanju je bila naravnost šandalozna. Predavanja se vrše vsako sredo in soboto od 6. do 7. ure zvečer. Prispevek znaša 5 K za celo sezijo.

— Pojasniteve tabele „Solsko obiskovanje“ v katalogu za meščanske šole. (Iz meščanskošolskih krogov.) 1. Stevilo učencev a) največje, b) najmanjše; (največje število je to, če so vsi učenci v šoli, najmanjše pa tisti dan v mesecu, ko jih največ manjka). 2. Stevilo šolskih poln d) a) sploh (to je — kolikor jih je v mesecu), b) oiskovalo (to je — število tistih poln, ko ni nobenega manjala), prvo število primerjano z drugim — da % — c) zamudilo o pravičeno (tu se zapiše skupno število vseh zamud), d) neopravičeno (tudi skupno število vseh neopravičenih zamud). — % se izračunijo v primeru s celim številom — opravičenih in neopravičenih zamud, n. pr. opravičenih je bilo 72, neopravičenih 5 tedaj dobimo sorazmerje 77 : 72 = 100 : x in $77 : 5 = 100$; x potem je pa x = %.

— Solsko gledališče v Krškem. Za dolgim odmorom šestih let, nas je dne 11. t. m. odškodovala ljudska šola z nad vse pričakovanje izvrstno uselilo prireditvijo. Na vzorecu so bile deklamacije, petje in pravljica igra: »Janko in Metka«. Obiteljnost, zabave in rouka željno, je stremelo ob sigurnem nastopu šestletnega deklamatorja, zavednega „Malega Jugoslav“ in krasnih deklamacij domorodnih pesmi v narodne noše oblečenih učenk in neustrašenih učencev. Nad vse lepo pa so bile prednanaše devske točke. Diskretno uravnani glasovi, čista intonacija, predvsem čustveno prednanašanje učencev starih 8–10 let, je občinstvo naravnost očaralo. Izvezhati učence te starosti v tako visoki meri, je umetnost. Tu je treba izredne nadarjenosti, vooglobitve in pridnosti. Gosp. nadučitelj Levstiku vsa čast in naše priznanje na njegovi zmožnosti in požrtvovnosti! Akoravno nam je že znan kot sneten režiser izza neobazove „Snežulice“ (l. 1913.), kot nevoda nas je v najvišji meri preseenetil, tembolj, ker je oral ledino — ne po vojski zanemarjeni deci. Enako pevskim in deklamacijskim nastopom, je bila z dovršeno akurateso vpravljena igra: »Janko in Metka«. V igri je bilo toliko temperamenta in naravnosti, kakršno lahko pričakujemo le od neponašenih otrok, ki jih je vodila sretna roka. Živahnja Metka, ljubki Janko, siguren nastop njih staršev in nedosežne čaravnice s svojim markantnim „hi, hi, hi“ smehom, je provzročilo v občinstvu ono lepo, zlatu razpoloženje, ki se nam zdudi ob spominu na čase pred kruto vojno. Ne vem, kaj bi zamoglo Slovku bolj ogrevati srce, kot take, nedolžne prireditve. Veselje je bilo vledati, kako je naš nadaljnudni, mladi svet drhtaloče sledil trisoru za prizorom. Višek navdušenja in ploskanja pa je nastal, ko je Metka z burklami palnila čaravnico v neč. Masko čaravnice je bila izvrstna, tudi scenerija notranjosti hišice je globoko učinkovala. Med odmori nas je zabaval tamuraški zbor iz Leskovca pod vodstvom vrlo glasbeno nadarjenega g. Candra. — Vemo, koliko truda prizorča takih prireditv, vendar je rezilserju v vsem, ki so k slajnemu uspehu prireditve prispomogli, bogata nagrada zavest, da je bilo to najčistejše veselje ljudcem in njih roditeljem.

— Prošnje za obutev, oblike in denar na se pri Oblastni državni zaščiti dece in mladine za Slovenijo v Ljubljani (pri prejšnjem Pokrajinskem odboru za zaščite v Ljubljani) več ne vlagajo, ker so dotični viri izčrpani. Nove vložene prošnje se bodo prosilcem vračale nerešene. V časopisih se bo objavilo, keda se bodo prošnje zopet sprejemale. Oblastna državna zaščita dece in mladine za Slovenijo v Ljubljani, dne 14. januarja 1920.

— „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ nas prosi za objavo, da so od oktobra 1919 vplačati 4 novi smutni slučaji, in sicer: Tramšek, Dullnig, Murk in Wallenro. Hkrati je vplačati letni prispevki 5 K za leto 1920, skupno torej 13 kron. Kakor hitro dospo poštne položnice od čekovnega urada v Ljubljani. Jih prejmejo člani, da poravnajo svoj zaostanek. On. uredn.: Na drugem mestu prinašamo drugo tozadovno notico, na katero prizadete tovariše posebej opozarjam.

— Veselica „Solskega odr“ v Ribnici. Dne 16., 17. in 18. t. m. so priredili otroci deške in dekliske ljudske šole v

Ribnici šolsko veselico z deklamacijo, petjem in igro. Čisti dohodek je bil namejen v prvi vrsti vojnim slepcem. Veselica je uspela dobro, mali igralci in igralki so rešili svojo nalogo v splošno zadovoljnost. Posebno ljubki prizor iz življenja škrateljkov v gozdu, ko rajajo pred svojim kraljem v igri „Prstani“, je žel zaščiten pohvalno navzočil. Otrokom so žarela lica zadovoljnosti in tudi odraslim udeležencem so se zbuiali v srcu prijetni spomini na srečne dni zorne mladosti. Namen prireditve je bil plemenit, smoter je bil dosežen in le strankarski zagrizenec bi mogel iskat tu postranskih namenov, oziroma bi spravljal ob tej priliki v javnost zadeve, ki nimajo nikake zveze z veselico in ne spadajo pred forum politične javnosti. Dopisnik „Slovenca“, ki je v listu št. 18 od 23. t. m. poročal o veselicu, pa je v svojem strankarstvu zagrešil netaktnost varanja javnosti s strankarsko pobaranjem poročilom o prireditvi. Gospod dopisnik naj prihodnjič molči ali pa poroča objektivno brez strankarskega namigavanja na govorce ribniškega občinstva, oziroma politikov-zaplotnikov. Prireditve je bila delo celokupnega ljudskega učiteljstva, zato ni Vaše bizarantizem in prilizovanje posameznim članom našega stanu na mestu! Učiteljstvo ne potrebuje Vašega zagovora, se zahvaljuje za Vaše varušto, ki je tako umilivo strankarsko pobarvan in Vam kliče: Ne prezajte v interne šolske razmere, da ne izzovete viharja, ki vas pouči, da ne dovoli zavedno učiteljstvo vtikanja v šolske razmere, o katerih nima nikdo drug govoriti razen učiteljstvo in šolske oblastnine.

— Diamoščvo v boju proti analfabetizmu. Zagrebški vseučiliški profesor dr. Šilovič je poslal svojim slušateljem, ki zaradi razmer ne morejo redno obiskovati predavanj, pismo, v katerem zahteva, da od njih, da do konca tek. polletja nauči čitali in pisati vsaj 30 odraslih analfabetov. Obenem jim je poslal učne pomočke in navodila.

— Na obrtno nadaljevalnih šolah v Ljubljani se začne šolsko leto 1919-20 v nedeljo, dne 1. februarja 1920. Vpisovanje se bo vršilo v nedeljo, dne 25. januarja 1920 od desetih do dvanaestih.

— Na višji pedagoški šoli v Zagrebu so se 13. t. m. začela redna predavanja. Tečaj obiskuje približno 60 učiteljev in učiteljic, razen teh precej izrednih slušateljev in hospitantov.

— Libeličce. Višja šolska oblast je razpustila tukajšnji kraljni šolski svet ter imenovala šolskim upraviteljem Ignacija Uranšek, posestnika v Libeličah.

— Kmetijsko srednjo šolo je ustanovilo poliedelsko ministrstvo v Kraljevcu in v Šabcu. Ti dve šoli bosta prvi te vrste v Srbiji.

— Poročila se je tovarišica Julčka Rutnikova, učiteljica v Mariboru, z gospodom Francetom Zaplotnikom. Obilo sreč!

— Domovina piše o šolskih knjigah. — Pozor pisatelji! Izšla je nekaj zemljevna šolska knjiga, ki je vzbudila splošno ogorčenje. Pisatelj knjige je namreč kratkomalo „prisodil“ Trst, Gorico, Pulj i. t. d. Italiji in niti z besedico nimejnil, da ti kraji pravzaprav spadajo k nam, kaj še da bi omenil, kako krivica se nam godi, ko se nam hoče te kraje odvzeti. Kaj zaslubi ta pisatelj? Najmanj splošno zaničevanje, oni, ki so tako knjigo odbili, pa primerno lekcijo, da se bodo znali v bodoče ravnat in naročiti pisanje šolskih knjig ljudem, za katere se pozitivno ve, da res nacionalno čuvstvujejo, da se njihovi možgani niso v avstrijski službi že tako skisali, da ne morejo pojmiti, da je naši mladini potrebna narodna vzgoja. Ako bi imenovani kraji in ozemlja, na katerem se nahajajo, res prisli začasno pod Italijo, je dolžnost tudi šole učiti našo mladino, da so to po jeziku in narodu jugoslovanski kraji, ki jih moramo osvoboditi tujega jarma. To je vendar jasno in žalostno, zelo žalostno je, da se je našel človek, ki se nahaja gotovo v jugoslovanski državni službi in je te kraje brez besedice kratkomalo „prisodil“ Italiji. Še bolj je pa žalostno, da je ta in taka šolska knjiga mogla biti odobrena. Sedaj mislimo knjigo začasno potegniti iz prometa in prelepiti dotična izdajalska mesta v njej! To je naravnost smešno! Knjiga naj zgori na gradi, brez ozira na stroške, v bodoče naj pa pišejo šolske knjige — kakor smo že omenili — ljudje, ki se jim v narodnem oziru lahko zaupa.

— Iz Št. Primozha v Podjuni nam pišejo: Dne 4. t. m. je igrala naša šolska mladina prvikrat na lavrem odru. Uprizorila je igro »Čista vest«. Igrali so vse izborni in koraižno. Tudi deklamatorji so nastopili z vidnim pogumom. Uprizoritev je splošno zelo uspešna. Skoda na, da nas zanustita tov. Vidmar in tov. Božičeva, ki sta trudljubno vežbala

našo mladino za predstavo. Lepa hvala lima za uk in trud!

— Iz Št. Primozha v Podjuni nam počela: Izobraž. društvo »Danica« je predalo dne 28. decembra 1919. božično predstavo, ki je slišano uspela. Igrala se je veseloigra »Dr. Vseznal in njegov sluga Stinko Tiček«. Igralci so svoje vloge mojstrsko izvršili. Igri je sledilo božično dresisce in obdarovanje ubožcev. Za danila se imajo zahvalit »Ženskemu društvu za Rikardo vas« in nje delavnici predsednici gdč. A. Kovačevi, ki je v tem kratkem času dosegla že tako lepe uspehe. Prebitki prireditve se je poslal »Dilaški kuhinji v Mariboru, kjer so in še uživajo koroški dijaki — učiteljičniki — izdatno podporo. Želeti bi bilo, da bi se je spomnili tudi še drugi.

— Poročili sta se tovarišica Štefka Komavljeva v Trušnjah, okraj Velikevec z Ivo Bratužem, in tovarišica Mara Komavljeva, strokovna učiteljica na meščanski šoli v Celju z Ivo Mohorkom.

Neodrešena domovina

— Vprašanje učiteljskih prejemkov v zasedenem ozemljju. Generalni civilni komisariat v Trstu sporoča: Ob zasedbi je učiteljstvo v Julijski Benečiji dobivalo prejemke, ki so segali od najmanjega prejemka 100 K do največjega 400 K na mesec. Prvi ukrep italijanske uprave je bil, da je ukrenila, da se draglinska doklada, ki jo je dovolila prejšnja vlada, ki pa se ni povsod izplačala, izplača z vzvratnim učinkom od 1. januarja l. 1918. dalje in v lirah po 40 % ključu do 30. aprila in v lirah po 80 % ključu od majnika m. l. dalje. Izdatki, ki jih je imela država vsled tega samo za leto 1918, so dosegli okoli enega milijona lir. Ker se je pa smatralo, da vkljupni prejemki ne zadostujejo za živiljenjske potrebe, je vlada dovolila vsemu učiteljstvu od 1. majnika dalje mesečni prispevek 100 lir ter izjavila, da je pripravljena z vso mogočo dobrohotnostjo in pravčnostjo razmotriti še nadaljnje privolitve. Ukrenila se je uvedba Bereninjevega zakona za učitelje v Julijski Benečiji, kateri je bil zaradi znatenih gospodarskih koristih, ki jih daje, v Italiji enočasno sprejet ugodno. Učiteljstvu v Istri, na Goriskem in v pridruženih okrajih so se dovolili vkljupni prejemki, kakor jih dočaka Bereninjev zakon, nekvarno končni ureditvi po pristojnih zastopih. Učiteljice se v prejemkih izenačujejo z učiteljem. Vsem je zagotovljen najmanjši povišek L 1200.—. Ti ukrepi, s katerimi se mlađim učiteljem podvajajo in v nekaterih celo potrojujejo njihovi prejemki, bi obremenjali državo na leto z zneskom nad sedem milijonov lir. Istotako učiteljstvo navedenih privolitev ni smatralo za zadostne, posebno zatrjujoč, da se starejšim učiteljem napram mlajšim niso priznali primerni priboljški, in žeče, da bi se poleg vkljupnih prejemkov, kakor jih določa Bereninjev zakon, dovolila tudi stanarinu. Vrše se pogajanja, da se reši neprizentni položaj, ki je nastal vsled stavke, ki je izbruhnila in je v veliko škodo za šolstvo. — Najmanjša plača je znašala 1. januarja leta 1918. na Goriskem K 800.—, v Istri K 960.—, sedanja najmanjša plača znaša na Goriskem lir 1772.—, v Istri L 2117.—, nova najmanjša plača pa znaša na Goriskem lir 3380.—, v Istri L 3380.—. Največja plača je znašala 1. januarja leta 1918. na Goriskem K 2700.—, v Istri K 3480.—, sedanja na Goriskem L 6756.—, v Istri lir 6380.—, nova na Goriskem L 7500.—, v Istri L 7580.—. Nove najvišje plače se zvišajo za L 360.— za vsako osebo, če mora dotičnik preživljati več ko štiri osebe.

— Delegacijsko zborovanje „Zveze slovenskih učiteljskih društev Julijske Benečije“ bo 1. in 2. svečana t. l. pri Sv. Ivanu v Trstu. Okrajna učiteljska društva so prejela nalog, da izvolijo potrebitno število delegatov. Na vsakih 10 članov pride 1 delegat. Drobci štejejo za celo število. Predlogi in predavanja je zglasiti do 24. t. m. pri tržaškem tovarišu Antonu Grmeku, ki je zajedno sklicat tega za naše šolstvo v zasedenem ozemljju prevažnega zborovanja.

— Narodna šola pri Sv. Jakobu v Trstu. Glede Št. Jakobske šole se poroča, da bodo oni šolski otroci, ki so bili pred otvoritvijo te šole že vpisani na kaken drugem zavodu in so se ob otvoritvi vpisali v ta zavod, mogli ostati tudi še nadalje na tem zavodu. Kakor že javljeno v našem listu, je namreč sklenila svojčas šolska oblast v Trstu, da morajo slovenski šolski otroci posečati le tiste šole, v katere so se bili vpisali ob pričetku šolskega leta. Ce bi obveljal ta sklep, bi moralno lepo število slovenskih otrok hoditi vsak dan iz mesta daleč ven v okoliške šole namesto v bližnjo Št. Ja-

kobsko šolo. Vest, da so krivični sklep razvejavili, pomirila je nemalo slovenske starše, ki so bili upravljeno v skrb, da njihovi otroci ne bi mogli nadaljevati svojih naukov v nanovo otvorenji narouni šoli.

— Zveza srednješolskega učiteljstva Julijske Benečije je objavila tuk pred Novim letom sklep, ki so bili sprejeti na zborovanju učiteljev srednjih šol v Trstu dne 14. prct. meseča, in sicer: 1. Ker niso suplenti državnih srednjih šol od 15. septembra do danes dobiti plače, se pozivlja generalni civilni komisariat, naj uvede proti dotičnim, ki so to zakrivil, takoj preiskavo in naj se izid te preiskave sporov predsedstvu zveze. — 2. Zahteva se za suplente minimalna mesečna plača 600 lir za vse leto. — 3. Zahteva se takojšnji razpis onih mest, ki so sedaj zasedena od suplentov s popolno kvalifikacijo. V slučaju, da vlada ne sprejme teh zahtev in ne prizna upravičenosti druge in tretje točke, bodo učitelji srednjih šol znani uporabiti edino in skrajno sredstvo — štrajk pričenši s 7. januarjem 1920. Slovenski profesorji idrijskih srednjih šol so seveda izjavili svojo solidarnost z gornjimi ukrepi.

— Na tolminskem učiteljišču služuje profesor Antonio Calvi, ki je istočasno ravnatelj Škodnikovega konvikta. Ta človek poučuje poleg svojega materinskega jezika — italijančine tudi zgodovino in zemljepis. Mož zna nekaj slovenskih besed, ki mu pa delajo veliko težavo pri ustremem kakor tudi pismenem izraževanju. Ojenci ob svojem še pčlem znanju italijančine tega moža prav malo razumejo. Predava pa radi „lažjega“ umevanja v obeh jezikih in ker gojenci nima knjig, jih ob koncu ure narekuje nekaj nerazumljivih, nelogičnih slovenskih stavkov, katere se morajo naučiti na pamet, če hočejo dobiti dober red. Skrajni čas bi bil, da bi ta gospod prepustil pouk zgodovine in zemljepisa v občinskih jezikih in ker gojenci nima knjig, jih ob koncu ure narekuje nek

paglavčka, prst v ustih, oči željno uprte v zastor v napetem pričakovanju, kdaj se dvigne. Potrpi se malo!

Mali zastor je lepo umetniško delo Vavpotičeve, slikano v njemu lastni manir. Izraža karnevalsko veselje v pestri barvah. Deca gleda, dela opazke in kritikuje.

Za odrom se začuje godba na lok, sotto voce, skrivnostno, vse v miniaturi. Brnenje po dvoranji malo poneha. Godba odsvira, oglasi se zvonec, zastor se dvigne. Na oder prikroka dostojanstvena lutka — ravnatelj gledališča in "govori" prolog, ki ga je po Fr. Pocciju priredil dr. Ivan Lah. Slednji ima mnoge zasluge za naše marionetno gledališče. Lutka "deklamira", se klanja na desno in levo, dviga roke.

Po prologu kratki odmor, godba. Nato pričetek prve slov. marionetne predstave: Čarobne gosli. Veselina otroško naivna:

Bakrezijus, duh bakrenih gora, da Gašperčku Larifa i čarobne gosli v dar, kdor nanje svira, je umetnik. Kadar bo v sili, naj ukaže goslim: Moje gosli, hapsasa! In vsi navzoči bodo plesali, dokler ne bodo utrujeni podpalni in zaspali. Svoje moči pa ne sme zlorobljati. Gašperček gre na pot. V gozdu sliši žida Uzmica, kako se hvali, da je kmetu Strnišniku ukradel kravo, ki mu jo je bil popreje prodal. Gašperček zavrsiva na gosli, žid divje zapleše, pade onemogel na tla in zaspi, krava pa odpiese nazaj v hlev. Navidezno mrtvega žida okradeta roparja Grabež in Lovež. Tudi ta dva ozdravi Gašperček. Po mnogih uspehih in bljudnjah začuje o njegovem umetniškem sviranju cesar Francelj, dvorni maršal baron Cacelj ga považi na urad. Gašperček se godi kot v nebesih. Vse se mu klanja, vse ga časti, posebno pa princezinja Amalija in dvorna dama baronica pl. Travica. Cesar Francelj mu izroči red zlate lire in ga povzdigne v baronski stan. Pred odhodom z dvora priredi Gašperček v krasni lunini noči princezini Amaliji serenado. Cesar o tem izve in ukaže vreči Gašperčka v ječo. Tribunal, sodnik Pravičar in sodni pisar Zvitec ga obsođajo na smrt. Ko pride pod vešala, mu dovolijo, da sme še enkrat za slovo zasvirati na gosli. "Moje gosli hapsasa!" Vse mleče, vse se divje vrli: cesar Francelj, princezinja Amalija, sodniki, trabant, kapucin, rabelj itd., dokler vsl ne pocepojano onemogli na tla. Gašperček je rešen!

Oj, ti Gašperček, ti ljubljenc naše nebogljene dece! Ona te je takoj razumela. Smeli se in kriči, glej, že po nemu kretanje, vse roke so v zraku. Jih že imamo naše slovenske lutke v popolnem umejanju! Včasih nisem vedel, naj li gledam lutke na odru ali lutke v avditoriju.

Velik korak naprej smo napravili z otvoritvijo slov. marionetnega gledališča. Spomnjnam se, kako primitivne so bile naše lutke v otroški sobi in potem v šoli, kjer je saljiv tovarisi predstavljal Gašperčka za kulisami — šolskim zemljevidom. Oj dobr, stari modrijan Vodeb, še tebi se je razjasnil nagubani obraz v dobrovoljen nasmešek, ko si nenadoma stopil v sobo. Tempi passati! Današnja mladina pa ima vpopolnoma urejeno marionetno gledališče. Fantazija otroška do prosti plula in umstveno se bo naša deca v obilj meri izobraževala.

K sklepnu še par opazk! Scenerija je za tako dvorano mnogo premajhna, v tem razmerju seveda tudi lutke. Pa začetek je tu in za enkrat smo s tem lahko popolnoma zadovoljni. Želeli bi še znlažanja cen, da postanejo naše lutke tudi širšim masam dostopne. Naši pisatelji naj pa priredijo slovenske, oziroma jugoslovanske igre, snovi je v naših narodnih pesmih kar nagromadene (kralj Matjaž, Alenčica, kraljevič Marko, Vile itd.).

Resnično smo veseli te nove pridobitve, zato kličemo: Lutke, srčno nam pozdravljene!

Tovariš iz Vurberga poroča o Solskem listu: V mojem 3. razredu trirazrednice smo uvedli II. in III. stopnjo Solskega lista. Vojna je povzročila, da smo si preustrojili predvsem podrobni učni načrt za zemljevid in zgodovinski pouk. Manjkalna so nam v čitankah berila, ki bi naj podpirala navedeni panogi ljudskošolskega pouka, to je, da bi krenila državno misel šolske mladine in gojila ljubezen do nove ocjetljive ter do jugoslovanskega zemljevida in zgodovine. Komaj so otroci dobili v šoli Solski list v roke, so radostno konstatirali, da se nahaja v njem marsikaj o Jugoslaviji. Pri tem razgovoru je eden učenec, ki je kralju dobil pregled dveh stotinovih novega lista, postal tako beseden napram součenu; šenetal je namreč, da ne bo več čital iz zvezka belež o zemljevidu in zgodovini, ker je v novih knjigah vse to tiskano. Komaj je bil tu razgovor dovršen, se že oglasi drugi bolj korajeno: "Tudi »Smrt majike Jugovič«, katero pesem ste nam gospod učitelj lansko leto čitali in razpravljali, le tu." "Zdaj se pa zbere zborček ter začne iz nove knjige povevati »Narodno himno«. Vesel sem bil, da so naši malčki novo knjigo tako radostno sprejeli in z malimi izjemami drugi dan plačali. Naročil in svetoval sem učencem, naj prav marljivo rabijo novi knjigi in mi pri priložnosti povedo, kaj so čitali. Že drugi dan so znali mnogo počasnega in zabavnega povedati, da je bilo pravo veselje poslušati. Izvedel sem, da tudi odrasli radi čitajo Šol. list in to je velika pomena, marsičesa novega jih bo učil. Pantič od očeta, katerega so 1914. nameravali z meni poslati v nemško šolo v Gradec (v zapor), mi je zaupno povedal, da so se ata izrazili:

"Meni se vse zelo dopade v Šol. listu; dobro bi bilo, če bi se tudi kaj pisalo, kako so ravnali Nemci s slovenskim ljudstvom za časa svetovne vojne doma, v kasarnah in na fronti in koliko ljudi so tiral radi nemške poohlepnosti in oslabnosti v bedo in smrt. Čimbal bo imela naša mladina dosedanje tirane v spominu, s tem večjo ljubeznijo in navdušenjem se bo oklenila nove svobodne države in bo pripravljena iti v boj, da nam reši zadnjega brata izpod tujega jarma."

Solski list je nastopil pravo pot in nam obeta, da bo iz njega zrastla dobra čitanka, ki bo imela tudi prav močne platnice, kakor si ih starši naših malčkov že pri Šol. listu že.

Nova čitanka bo imela gotovo še spise od drugih pisateljev, ne samo od teh, katerih imena najdemo sedaj v Šol. listu. Vsakdo izmed učiteljev naj prispeva k novim čitankam po svoji moči s snovjo in preskočimo od 1. štev. Šol. lista k sestavi čitank, to bi bilo mnogo ceneje; tako si šepečajo tovarisi na deželi v času draginje.

Koledar Družbe sv. Cirila in Metoda za leto 1920 je pravkar izšel z zanimivo in obširno načnoobrambno vsebino. Tovariši in tovarisci posegajte po njem in šrite ga med narodom!

Veliki ilustrirani kalendar i almanak „Jeka od Osijeka“ za god. 1920. Klub hrvatskih književnika u Osijeku (Gajev trg 4) izdao je po treći put djelo pod gornjim naslovom, kole je, poslije almanaka i kalendara „Svačić“ i „Strossmayer“ najbolje u novijoj hrvatskoj književnosti i jedino te vrste svojim biranim i bogatim sadržajem, kao i ukusnom umjetničkom spremom. Tko pozna naše nesrednje knjižarske i tiskarske prilike, gdje vlasta oskudica kako na papir, tako i na klišnjima, što je sretno prebrodilo uredništvo „Jeka“, taj će pripoznati veliki mar i trud, a najpače iskreno se poveseliti, da se je K.H.K. u O. odločio i nadalje da izdaje u širem opsegu ovako lijepo djelo, gdje su pribrani na okupu svi vrsni hrvatski i slavenski književnici, slikari i glazbenici, jednom riječu: svi kulturni radnici u Donjoj Hrvatskoj. „Jeka“ donosi izvorne rade: Lj. Šaptinovčanina, J. Milakovića, Ive Rod, P. M. Rakoša, R. F. Magjera, J. Lovretića, F. Ž. Milera, I. Kršića, M. Mayera, B. Šrama, J. Glimbayeva, P. Belić-Maroševića, S. Petranovića, o. M. Barbarića, J. Truhelke, J. Ceprića, Lj. Maštrovića, T. Knoppa, dra. M. Ogrizovića, V. F. Antunovića, M. Cepelića, dra. I. Kršnjava, V. Duškata, A. Morića, dra. F. Nikolića, J. Kempfa, J. Sedeja, I. Medveda, Kronicara, F. Orlića, V. Braniša, R. Spieglera, Š. Šantela, R. Turkovića, S. Tomerlina, D. Renarića 21 pjesma, 10 pripovijesti, 42 aforizma, 1 drama, 1 skladba, 19 nočnih radova, 46 književno-umjetn. bilježaka, 9 umjet. reprodukcija, 6 autografa i fotografija.

Uz rečeni sadržaj ističe se potpuni adresar grada Osijeka (sa naznakom ulice, kučnoga broja i telefona), kraljevsku kuću Karaglorgjevića, kalendarij (u dvije boje), sajmovnik i raznih drugih bilježaka, vrijedi uz oglasni dodatak.

Naslovni list štampan je po narodnim motivima starohrvatskoga crkvenoga veza (u dvije boje) Danice Drugovićeve. Djelo je štampano na finom satinaranom papiru u obliku velikoga kvart-formata, a opsiže 164 str. Prodaje se elegantno broširano po 20 K po komadu. Preprodavači dobivaju običajni popust. Knjiga se salje samo za gotov novac i na trošak naručitelja. Kod večje povlake od 10 kom. plača poštarinu nakladništvo: Kluba hrvatskih književnika u Osijeku (Gajev trg 4). U istoj nakladi izšao je i „Novi osječki kalendar“ za god. 1920., cijena 7 K biranim sadržajem. Uz nio donosi i „Novi Satvi“ u duhu M. A. Beljkovića.

Vodič za grad Osijek i okolico. Pod ovim naslovom izdat će za koji mjesec Klub hrvatskih književnika u Osijeku (Gajev trg 4) vrlo potrebno djelo, koje će biti rukovod za svakoga. Bit će tu plan i adresar grada Osijeka, zemlj. karta, opis staroga i novoga Osijeka itd. Oglasi tvrtka, poduzeća, trgovaca, obrtnika itd., primaju se uz umjereno cijenu, pa ih valja še prije poslati kao i ostale rukopise.

Polemika.

"Nekaj besed o mladinski književnosti." Gosпод Pavel Fler je pod tem naslovom pribičil v "Napreju" in v "Slov. Narodu" članek. Kakor zelo čislom marljivo literarno delovanje osebno mi neznanega pisatelja, vendar se ne ujemam z vsebino njegovega članka popolnoma. Posebno me v oči bodela stavka: "... mladina ne potrebuje svojega posebnega slovstva in ... Za mladino posebe pisati."

Kakšne nazore imam jaz o mladinskih spisih, to sem povedal že pred 26 leti, ko sem pri zborovanju naše "Zaveze" predaval v Mariboru. Dotično moje predavanje je potem izšlo v 20. številki "Popotnika" 1893. I. Debate so se takrat ob navzočnosti pedagogov Schreinerja, Lavtarja, Kopravnika in dr. udeleževali tudi mladinski pisatelji, blagopokojni Freuensfeld in še živeča Černej in Kosi. Takrat smo stvar prerešetali dobra. Kdor nima doltičnega "Popotnikovega" letnika, lahko čita moje teze v knjigi "Petindvajsetletnica zaveze jugoslovenskih učiteljskih društev" na strani 73. Kasneje sem — 1. 1901. — v 3. št. "Popotnika" še enkrat pisal o tej stvari v članku "Mladinski spisi".

Kar sem govoril v Mariboru in sem kasneje ponovil v "Popotniku", pri tem ostanem še danes, opravijo se na svoje študije hrvatskega, italijanskega in nemškega mladinskega slovstva. Ni mi znan noben avtor teh narodov, ki bi se bil popel do trditve tov. Flereta, da mladina ne potrebuje posebnega slovstva in da je za mladino posebe pisati potrata časa in sil! In Stirtar sam je pri nas obžaloval, da ni davno prej že zastavil peresa posebe na mladino! Motil bi se pa on, ki bi mislil, da sta slovstvo za mladino in za pristop ljudstvo eno in isto. O tem čitam v knjigi: "Encyklopädie des gesamten Erziehungs- und Unterrichtswesens von Dr. K. A. Schmid, pag. 892, pod zaglavjem "Jugendlektüre" važen odstavek, ki ga tu podajam v prostem prevodu:

"Navadno se misli, da sta ljudski in mladinski spis enakega pomena. Vsekako bi se moral ob strinjati v splošnem pojmu poljednosti (in dem allgemeinen Begriffe des Volks-tümlichen). In res, kakor mladina, je tudi ljudstvo radovedno o vsem, kar je tujeja, oddaljene, čudodelnega: kralji in kraljice, bitve, gradovi — o vsem tem oba ljudstvo in mladina člata rada. A dasl se preprosto ljudstvo in mladina strinjata v okusu, nahajata se med njima vendar glede kakovosti in potrebe omike (hin-sichtlich des Bildungsstandes und Bildungsbedürfnisses) bistvene razlike, tako, da tudi pravi ljudski spis ni vselej tudi dober mladinski spis! Še vellko manj velja to o modernih ljudskih spisih, ki niso, kakor bi morali biti, zajeti iz načelobejih virov ljudske omike, nego nosijo svoj naslov le zato, da pristop ljudstvo učijo in kratkočasijo (sich zum simplen Volksverstände dozierend und amüsierend herablassen). Tudi B. Auerbach (Schrift und Volk) opozarja na bistveno razliko med ljudskim in mladinskim spisom in potrebo je, da svarimo pred grajevredno zlorabo, ki se je poslužuje spekulacija, da prodaja vsak v ljudskem tonu pisani spis, če so le ljubezenske zgodbe spodobno zadržite, pod naslovom „za ljudstvo in mladino“..."

Sicer se pa strinjam s tovarišem Fleretom, da naj imajo mladinski spisi umetniško ali znanstveno ceno, pa da bi nujno potrebovali kulturno institucijo, ki bi presojala mladinske spise. Imeli smo sicer "ocenjevalni odbor", ki je pa prenehjal. Tudi je prof. Kržič pri nas poskušal s svojo "Ocenje slovenskih knjig za mladino in ljudstvo." Istotako tov. Brinar. Nemci imajo več takih izdaj, n. pr. Verzeichnis von geeigneten und nicht geeigneten Jugendschriften für Volks- und Bürgerschulbibliotheken von Anton Peter, Schulrat; nadalje "Neuestes Verzeichnis aus dem Jugendschriften" — Verlag von Schmidt & Söring in Stuttgart itd. Janko Leban.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XXXIX. izkaz.

Po 375 K: Učiteljski zbor deške in dekliske narodne šole v Ptujski oklici 5 % od mesečne draginjske dokolne, in sicer so prispevali: Marta Gomilščeva 22:50 K, Julija Hočevarjeva 22:50 K, Kajnik Valentija 50 K, Valentina Kauklerjeva 27:50 K, Marijana Luknarjeva 27:50 K, Adela Mahničeva 37 K, Dora Mervičeva 25 K, Ramšak Franc 34 K, Serona Vinko 41 K, Marija Terstenjakova 34:50 K in Žolnir Ivan 27:50 K. Po 50 K: Pegec Mirko — Ljubljana. Po 40 K: Zavrnik Karel — Duplje na Gorenjskem. Po 37 K: Mihail in Franja Kosec — Bučka. Po 30 K: P. H. iz D. — za storjenje uslužno potom strokovnega tajnika; H. in P. Šumer — Šmarje pri Jelšah; Lajovic Albin ter tovariša Keme Polde in Skorplik Slavko — Tržič. Ti trije tovariši so sklenili, da bodo v rezervni sklad prispevali od 1. februarja dalje

vse kronice in vinarje čez desetično zaokrožene vsote mesečnih plač. Posnemanja vredno! — Uršičeva Bertica — Metlika: Po 20 K: I. Zupančič, D. Debelak — Šmarje pri Jelšah; Barlē Konrad, Anda Bevkova, Jožica Gregoračeva, Rustja Vladislav, Ljubica Vardjanova, Miciča Zakrajščekova, Zalar Joško, Marica Zorn-Koščičeva — Metlika; Črnagoj Fran — Barje; Helena Potočnikova — Ljubljana; Cilka Vestrova — Duplje; M. Archova — Novo mesto; Ig. Mlačnik — Djekše; prof. Wessnerjeva — Ljubljana; I. Zupančič, D. Debelak — Šmarje pri Jelšah. Po 10 K: J. Žemljanova — Ljubljana; T. Ropan, V. Medved, Z. Lovrec — Šmarje pri Jelšah; M. Kabaj, M. Jug, O. Jug, J. Moljš, M. Lachainer, R. Pavlica, I. Zwölfi, F. Zalar, J. Kobal, F. Weber, E. Miselj, A. Miselj, Sirnik, E. Kosmač, M. Remžgar, M. Modic, A. Prudič — Cerknica; Eleonora Rustjeva — Metlika; Lea Rottova — Jurklošter. Po 6 K: G. Handel, Vilar-Kranerjeva — Cerknica; Fr. Bevc in Fr. Šega — Šmarje pri Jelšah. Po 5 K: M. Premrov — Cerknica. Po sklepku izkazava se prispevali, in sicer po 20 K: Bлага Janko in Antonija Kren-Jakličeva ter po 10 K: Marija Jegličeva, Marija Markizetjeva; po 5 K: Debeljak Zmagoslav, Babič Alojzij in Kokalj Janko, vsi iz Kor. Bele. Dalle po 10 K: Kozjak Fr., Peleg Matija, Fani Jankovičeva, Ivana Simončičeva, Natalija Ahčinova, Štefanija Pavličeva, Irma Groharjeva ter Danica Ucessanečkova — Toplice pri Zagorju ob Savi. 8 K sta poslali M. Gomilščova in M. Arzelinova — Ljubljana. — Današnji izkaz 1333 K. Prej izkazanih 10.320 K. Skupaj 11.653 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172/1.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prof. I. K. v. N. m.: Dotični gospod je v Borovjih na meščanski šoli.

Listek: Beg. Anonimni dopisi gredo v — koš!

F. K.: Vaš dopis smo prejeli, hvala!

J. L. v. B.: Sporočite nam, kdo Vas krivi in mi mu damo odgovor.

Izdajatelj in odgovorni